

Home / Dosje / Filmski Plakat U Hrvatskoj – Doba Prije Trailera (5.) Ivanišević, Arsovski I Ilić, Autori Plakata Koji Se Pamte

DOSJE, FILM / 30/11/2025

Filmski plakat u Hrvatskoj – doba prije trailera (5.) Ivanišević, Arsovski i Ilić, autori plakata koji se pamte

Rad Drage Ivaniševića

Drago Ivanišević bio je neponovljiv kolorist koji je naslikao više od 120 filmskih plakata, zagonetni Arsovski autor je vestern plakata kod kojih kolekcionari ne pitaju za cijenu, a Mirko Ilić koji je dizajnirao jedan od najpoznatijih i najtraženijih plakata – onaj za Ko to tamo peva? i sam je kolekcionar, koji usto plakate poklanja muzejima

Piše: Nives Matijević

domaćih i stranih filmova Croatia film sa sjedištem u Katančićevoj ulici u Zagrebu, dok je koju ulicu dalje, u Bogovićevoj bio Ivaniševićev zagrebački stan.

Jedan od rijetkih, ako ne i jedini domaći film za koji je Ivanišević radio plakat je 'Naši se putevi razilaze' **Šime Šimatovića** iz 1957. godine, na kojem je u prvom planu čovjek s pištoljem. Riječ je o spoju melodrame i urbanog trilera koja se zbiva Zagrebu za vrijeme drugog svjetskog rata, a po scenariju **Ivana Šibla** (po čijem 'Ratnom dnevniku' su snimljeni i 'Kad čuješ zvona' i 'U gori raste zelen bor').

Ivanišević je bio začudan kolorist, a njegovi su plakati prepoznatljivi upravo po svojim raskošnim bojama i načinu na koji su korištene. Ipak dogodila se i poneka crno-bijela iznimka, poput plakata za francuski film 'Kej Orfevres' **Henri-Georges Clouzota** iz 1947. i 'Teresa' **Freda Zinnemanna** iz 1951. godine. Na plakatu za film 'Ima mjesta za još jednog' (1956.) **Yvesa Allegreta** koji je naslikao 1957. godine koristio je, primjerice, samo ljubičastu i crnu boju.

Tijekom 1950.-ih i 1960-ih godina Ivanišević je naslikao prekrasne plakate za brojne holivudske hitove koje je distribuirala Croatia film, te poneki za Lovćen film iz Cetinja – 'Istočno od raja' **Elie Kazana**, 'Posljednji iz plemena Komanča' **Andre de Totha**, 'Julije Cezar' **Josepha Mankiewicza**, 'Točno u podne' **Freda Zinnemana**, 'Zameo ih vjetar' (1939.) **Victoria Fleminga**, 'Staklena menažerija' (1950.) **Irvinga Rappera**, 'Rikard lavljeg srca' (1954.) **David Butlera**, 'Zvijezda je rođena' (1954.) **Georgea Cukora**, 'Grof Monte Cristo' (1954.) **Roberta Vernaya**, za koji je napravio dva plakata, jer se film prikazivao u dva dijela, 'Najbolje godine našeg života' (1946.) **William Wylera**, 'Majmunaska posla' (1952.) **Howarda Hawksa** te 'Sedam godina vjernosti' (1955.) **Billyja Wildera** s **Marylin Monroe** u bijeloj haljini preko cijelog plakata, 'Nazovi M radi umorstva' (1954.) **Alfreda Hitchcocka**, a potonja dva su postizala osobite visoke cijene kad bi se uopće pojavili na tržištu.

logo

ZAGREB

PODZEMLJE & NADZEMLJE

ZELENO

LICE S NASLOVNICE

NEDODIRLJIVI

DOSJE

SHOP

SEARCH

Ivaniševićev opus zaista zaslužuje detaljnije istraživanje koje dosad nije napravljeno, a izložba njegovih plakata bila bi pravi vatromet boja. Neke njegove plakate, poput onog za film 'Podzemlje Pariza' u svoju je privatnu zbirku uvrstio i najpoznatiji hrvatski grafički dizajner **Mirko Ilić**.

Arsovski i njegovi sljedbenici

Godine 1959. grafičkim dizajnom se počeo baviti **Mihajlo Arsovski** (1937.-1980.), jedan od ključnih hrvatskih dizajnera druge polovice dvadesetog stoljeća s istinskim kulturnim statusom – koji o dizajnu nikad nije želio razgovarati. Rodom je iz Skoplja iz lijevo orijentirane fotografske obitelji. Nakon drugog svjetskog rata, 1947. godine doselili su se u Zagreb i tu otvorili fotografski atelje, a Arsovski je jedno vrijeme studirao arhitekturu i povijest umjetnosti.

Arsovski je jedan od najautentičnijih pionira grafičkog dizajna 1960.-ih godina, prepoznatljiv po svojim smjelim vizualnim rješenjima koja se i danas kopiraju, ili diplomatski rečeno, mogu se prepoznati kod današnjih dizajnera. Spajanjem elemenata visoke i pop kulture, kako ga zovu u dizajnerskoj branši, se prometnuo u začetnika postmodernizma u grafičkom dizajnu. Na plakatu koji je igra znakova, simbola i poruka Arsovski nameće stilske oblike, fotomontažu, kolaž, smjela tipografska rješenja kroz iglu suglasnika i samoglasnika. Možda najbolji opis njegova rada jest da je oblikovao hrvatsku kulturu šezdesetih i sedamdesetih godina.

Iako je najpoznatiji po svojim plakatima za zagrebački Teatar &TD, kojih je napravio više od 200, te uopće vizualni identitet tog kazališta, Arsovski je dizajnirao i knjige, grafičke mape, naslovnice albuma i časopisa, oblikovao novine... Odigrao je vrlo važnu ulogu u obrazovanju sljedećih generacija dizajnera, među kojima i Mirka Ilića i **Dejana Kršića**.

Zagonetni Arsovski nije se eksponirao, nije davao intervjue, nije dolazio na izložbe gdje su njegova djela izlagana... "Molim da me se ne primjećuje", jedna je od njegovih legendarnih izjava.

No, njegovi plakati nalaze se danas i u zbirci njujorškog The Museum of Modern Art (MoMA), a jedini je grafički dizajner iz ovog dijela svijeta uvršten u enciklopediju **Alana & Isabelle Livingston** Encyclopaedia of Graphic Design & Designers (1992.) i još neke enciklopedijske preglede svjetskog grafičkog dizajna.

logo

ZAGREB

PODZEMLJE & NADZEMLJE

ZELENO

LICE S NASLOVNICE

NEDODIRLJIVI

DOSJE

SHOP

SEARCH

Rad Mihajla Arsovskog

Atelje mu je bio iznad nekadašnjeg zagrebačkog kina Kalnik na Črnomercu, nije se čak ni potpisivao na svoje filmske plakate, ali svi u branši znat će bez greške koji su Arsovi plakati. Najpoznatiji su oni za seriju vesterna koje su distribuirali Kinematografi iz 1966. godine, a dosad smo ih pobrojali dvanaest – ‘Natrag po tragu’, ‘Graničarska pravda’, ‘U ime pravde’, ‘Sjenke zapada’, ‘Skrivena opasnost’, ‘Zakon se vraća u dolinu revolveraša’, ‘Jahači sumraka’, ‘Potjera je završena’, ‘Zakon Zapada’, ‘Jahači uz granice ranča’, ‘Jahači sumraka’, ‘Proboj’...

Kako nam je svojedobno pojasnio Mirko Ilić, ti su se plakati tiskali u sitotisku, boja se miješala ručno, tako da se unutar iste edicije boje mogu malo razlikovati, naročito ako su bile različite tiraže plakata. “Nažalost u to vrijeme su kinima plakate dostavljali poštom, zato su savijani na četvrtinu jer su morali stati u veliku kuvertu”, dodao je Ilić.

Rad Mirka Ilića

ZAGREB

PODZEMLJE & NADZEMLJE

ZELENO

LICE S NASLOVNICE

NEDODIRLJIVI

DOSJE

SHOP

SEARCH

Kolekcionari danas ne pitaju za cijenu kada se neki od ovih Arsovih plakata pojavi u prodaji. Ilić je neke Arsove plakate poklonio MoMA-i, a neke je otkupio za svoju zbirku. Arsovski je dizajnirao i nekoliko plakata za domaće filmove, među kojima su egzistencijalistička socijalna drama 'Živa istina' (1972.) i 'Timon' (1973.) baziran na **Shakespeareovoj** drami 'Timon Atenjanin' **Tomislava Radića**. Njegov je i dizajn plakata za dokumentarni film 'Nevinost bez zaštite' o istoimenom srpskom filmu iz 1942. godine, 'Ljubavni slučaj ili tragedija službenice PTT-a' (1967.) **Dušana Makavejeva**, jednog od osnivača jugoslavenskog crnog vala, trenda eksperimentalnih filmova i onih koji prikazuju mračne strane života u tadašnjoj državi i poretku.

Mirko Ilić i Ko to tamo peva

Drugi veliki hrvatski grafički dizajner, Mirko Ilić (1956.), među čijim radovima plakati imaju važno mjesto, veliki je poštovatelj rada Mihajla Arsovskog. Upravo zahvaljujući Iliću, Arsovi plakati nalaze se u MoMI, ali Ilić je donirao razne plakate i hrvatskim muzejima. I sam je kolekcionar plakata, među ostalim i filmskih. On sam je, koliko je poznato, dizajnirao sedam filmskih plakata među kojima je prvi bio kulturni plakat za kulturnu komediju apsurdna 'Ko to tamo peva' **Slobodana Šijana** iz 1980. godine. Omiljen je kod sakupljača, a i sam Ilić smatra ga svojim najuspješnijim filmskim plakatom. Anegdotalno je da Ilić kupuje taj plakat ako ga želi nekome pokloniti, a mnogo puta su ga pitali ima li još koji...

Plakat je vrlo tražen, cijena mu je rijetko ispod 100 eura, a postoji varijanta na tanjem i na debljem papiru. Ilić o tome kaže: "Oni nisu imali predodžbu koliko će film postati važan, pa nisu tiskali dovoljno plakata. Radi toga su ih došampavali u nekoliko navrata. Bojim se da tad nitko nije obraćao pažnju na papir".

Drugi je njegov filmski plakat bio za SF 'Gosti iz galaksije' **Dušana Vukotića** iz 1981. godine. Režiser je bio zadovoljan plakatom, vole ga i kolekcionari, ali Ilić ga smatra lošim. Potom je radio plakat za akcijsku komediju 'Mala pljačka vlaka', prvijenac **Dejana Šorka** iz 1984. godine sniman na Velebitu, gdje se redatelj poigrao s vesternom.

Godine 1985. snimljeni su 'Život je lep' **Bore Draškovića**, drama u tradiciji crnog vala, zatim melodrama o ljubavnom trokutu 'Za sreću je potrebno troje' **Rajka Grlića**, te 'Crveni i crni' **Miroslava Mikuljana**, istinitu priču o stvaranju Labinske republike 1921. godine. Za sva tri filma Ilić dizajnirao je plakate, s tim da za potonja dva postoje dvije verzije – jedna koju nije problem nabaviti i druga koja se uopće ne može nabaviti.

logo

ZAGREB

PODZEMLJE & NADZEMLJE

ZELENO

LICE S NASLOVNICE

NEDODIRLJIVI

DOSJE

SHOP

SEARCH

Regularni plakat za 'Crveni i crni' prikazuje fotografiju golog muškog torza, a preko lica je ispisan naziv filma crvenim i crnim slovima. Raritetni plakat posve je drukčiji – na njemu su dvije glave, a siva proždire crvenu. "S tim plakatom dogodilo se čudo" rekao je Ilić jednom prilikom: "Kod nas su autori filmskih plakata teško uspijevali probiti želje autora ili producenta. A Miroslav Mikuljan, bez obzira što se radilo o društveno osjetljivom filmu, dao mi je otvorene ruke i svoju potpunu podršku. Prevladala je moja ideja i taj plakat je dobio drugu nagradu za najbolji europski plakat od Hollywood Reportera. A veselo je i to što je taj plakat završio u tetovaži na desnoj ruci gitarista Rage Against the Machine! On ga je vidio u časopisu Graphics i toliko mu se svidio da si ga je dao tetovirati", kazao je Ilić u jednom razgovoru za Globus.

Jedan je primjerak tog plakata završio u MoMA-i, jedan ima sam Ilić, jedan je u muzeju u Rijeci, rekao nam je. A primjerak plakata za taj film iz ostavštine Miroslava Mikuljana navodno je završio u zbirci Hrvatske kinoteke, odnosno Hrvatskom filmskom arhivu, koji ga dotad nije imao. Ilić nam je otkrio da je obični plakat za Za sreću je potrebno troje napravio usput (prikazuje **Mikija Manojlovića** iza stiliziranih zatvorskih rešetki) i smatra ga jako lošim, dok je onaj raritetni velikog formata: "To je bio sitotisak na 300×210 cm papira i taj plakat ni ja nemam i ne znam nikog tko ga ima" kazao je.

Zadnji je dizajnirao plakat za dokumentarno-glazbeni film **Igora Mirkovića** 'Sretno dijete' nazvan po pjesmi Prljavog kazališta koji nostalgично prikazuje doba punka i novog vala. Plakat je jedinstven po tome što u sredini ima preklopni dio koji se može listati i tako se mijenja cijela slika. A u filmu je intervjuiran i sam Mirko Ilić.

(objavljeno 30.11.2025.)

Linkovi na [prvi](#), [drugi](#), [treći](#) i [četvrti](#) nastavak serijala

Novinarski projekt „Filmski plakat u Hrvatskoj – doba prije trailera“ realiziran je u okviru programa poticanja novinarske izvrsnosti Agencije za elektroničke medije (AEM)

← Filmski plakat u Hrvatskoj – doba prije trailera (4.) Kim, Willy i Lehner, majstori koji su obilježili 1950.-te i 1960.-te

Kako biti Srbin u Zadru: U gradu koji je postao ekskluzivno hrvatski više nema mjesta ni za Vladana Desnicu →

RELATED POSTS

FILM

Filmski plakat u Hrvatskoj – doba prije trailera (4.) Kim, Willy i Lehner, majstori koji su obilježili 1950.-te i 1960.-te

29/11/2025

DOSJE, FILM

Filmski plakat u Hrvatskoj – doba prije trailera (3.) Bis, Faist i Vulpe izvučeni iz zaborava tek u 21. stoljeću

27/11/2025

DOSJE

Filmski plakat u Hrvatskoj – doba prije trailera (2.) Era partizana na filmskim plakatima

01/10/2025

DOSJE, FILM
Filmski plakat u Hrvatskoj (1.) – doba prije trailera
01/09/2025

DOSJE

Plitvička jezera – neispričana povijest (6.): Partizanska ženska četa, krvavi Uskrs '91. i građevinsko mahnitiranje

30/11/2024

DOSJE

Ludi za lovom (5.) Budor taji na što Lovački savez troši 13,4 milijuna eura godišnje, tko sada vozi Dečakovu limuzinu?

30/11/2024

Zagrebi je medijski portal Hrvatskog centra za istraživačko novinarstvo i slobodu medija (HRCIN).

OIB: 68800865154, MB: 04325532

IBAN: HR9823600001102458120

Glavni urednik: Saša Paparella

novinari:

Ratko Bošković

Miroslav Edvin Habek

Nives Matijević

HRCIN, Matije Divkovića 7, 10090 Zagreb

info@zagrebi.hr

Članke možete komentirati na našoj **Facebook stranici**.

Zagrebi i ostale projekte HRCIN-a možete donirat na **linku**.